

DI AARI OTE

PERUSTUSLAKI VALI OKUNTA HE

30/2003 vp

l a i k s i t a r t u n t a t a u t i l a i n m u u t t a m i s e s t a

Saapunut: Lausuntoa varten

Mietintövk: StV
Lähettilä: Täysistunto
Saapumispvm: 17. 06. 2003

Ministeriö: STM
Lähetyspvm: 17. 06. 2003

Tilakoodi: Käsitteily päättynyt

Lopputoimi: PeVL 6/2003 vp
Lopputoimipvm: 17. 09. 2003

17. 09. 2003		Lausunto lähetetty	PeVL 6/2003 vp
		StV	
17. 09. 2003		Valmistunut	PeVL 6/2003 vp
17. 09. 2003		Yksityiskohtainen käsitteily	
17. 09. 2003	<i>II käsitteily</i>	Yleiskeskustelu	
16. 09. 2003		Yksityiskohtainen käsitteily	
16. 09. 2003	<i>Jatkettu J käsitteily</i>	Yleiskeskustelu 03. 09. 2003	Lausuntonnoissa
	<i>Jatkettu I käsitteily</i>	Asiantuntijakuulemisen päättäminen	
02. 09. 2003	<i>I käsitteily</i>	Asiantuntijoiden kuuleminen -Lääkintöneuvos Merja Saari -sosiaali- ja terveysministeriö (K) -hallintoveri Liisa Katajamäki -sosiaali- ja terveysministeriö (K) -epidemiologi, ylilääkäri Petri Ruutu -Kansanterveyslaitos (K) - -Lainsäädäntöneuvos Risto Eerola -oikeusministeriö (K) - -professori Mikael Hiden (K) - -professori Timo Konstari (K) - -professori Olli Mäenpää (K)	
02. 09. 2003		Ilm. vkaan saapuneeksi (lausunto)	
	<i>Kirjaus</i>	Saap. lausuntoa varten	

2.9.2003

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

HE 30/2003 vp LAIKSI TARTUNTATAUTILAIN MUUTTAMISESTA

Yleistä

Esityksen mukaan tartuntatautilaissa säädettäisiin voimassa olevia säännöksiä tarkemmin tartuntatauti-ilmoituksen tekemisestä, ilmoituksiin sisällytettävistä ja tartuntatautirekisteriin tallettavista tiedoista sekä rekistereihin talletettujen tietojen säilyttämisestä.

Laboratorioiden ilmoitukset

Ehdotetussa 23 §:n 2 momentissa mahdollistettaisiin tunnistetietojen liittäminen ilmoituksiin nykyistä laajemmin siten, että tunnistetiedot liitettäisiin myös laboratorioiden muita mikrobilöydöksiä kuin yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien mikrobilöydöksiä koskeviin ilmoituksiin.

Laboratorioiden ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi myös siten, että laista ilmenisi velvoite liittää ilmoituksiin eräissä tapauksissa paitsi näytteitä myös mikrobikantoja.

Kyseinen säännös on tärkeä epidemioiden varhaisen toteamisen ja torjuntaohjelmien suunnittelemisen sekä rokotusohjelman tehon seurannan vuoksi, sillä ilmoitusten avulla pystytään seuraamaan keskitetysti merkittävien taudinaiheuttaja-mikrobien tyyppijakaumaa ja lääkeherkkyysominaisuuksia.

Lääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobien kantajista rekisteri sairaanhoitopiireille

Sairaanhoitopiirin vastaava lääkäri voisi ehdotetun 23 a §:n 1 momentin mukaan ylläpitää lääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobien ilmenemisen ja leviämisen estämiseksi mainittujen mikrobien kantajista erillistä rekisteriä. Mikrobit, joiden kantajia rekisteri koskisi, määriteltäisiin valtioneuvoston asetuksella. Näiden mikrobien kantajista ei sen sijaan pidettäisi enää tartuntatautirekisteristä erillistä valtakunnallista rekisteriä, vaan tiedot olisivat osa valtakunnallista tartuntatautirekisteriä. On teknisesti tarkoituksenmukaisempaa perustaa rekisteri alueellisesti sairaanhoitopiiritasolla. Terveystieteiden tutkimuskeskukset voisivat tarkistaa rekisteristä, onko sisään kirjoitettavalle potilaalle rekisteröity lääkkeille erityisen vastustuskykyisen mikrobin löydös. Näin voidaan rajoittaa lääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobien leviämistä muihin potilaisiin sairaalaolosuhteissa.

Kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavan lääkärin tiedonsaantioikeus

Kunnan velvollisuutena on järjestää tartuntatautien vastustamistyö. Terveyskes-

2(2)

kuksen tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Terveyskeskuksen tartuntatautien torjunnasta vastaava lääkäri voisi ehdotetun 23 b §:n mukaisesti saada tartuntatautien torjuntaa varten välttämättömät tiedot tartuntatautirekisteristä asianomaisen terveystieteiden toiminta-alueella koskevista tartuntatauti tapauksista. Tiedonsaantioikeus ei koskisi kuitenkaan HIV -tartuntoja, mistä säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella valtuussäännöksen mukaisesti. Voimassa olevan lain mukaan terveystieteiden lääkäri ei saa tietoja, joista voi tunnistaa henkilön.

Ehdotetun 23 c §:n mukaan lääkärin olisi ilmoitettava toteamastaan tai epäilemästään juomaveden tai elintarvikkeen välityksellä leviävistä epidemioista kunnan terveys- ja elintarvikkeiden valvontaviranomaiselle. Säännöksellä pyritään tehostamaan kunnan terveysviranomaisten ja terveys- ja elintarvikkeiden valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä.

Muut muutokset

Lisäksi Kansanterveyslaitoksella olisi ehdotetun 40 a §:n 3 momentin mukaan oikeus saada ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleen tunnistetiedot, jos se on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Nykyisin voimassa olevan lain 15 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt yksittäistapauksittain päätöksen, jolla lentoyhtiö on velvoitettu antamaan ko. tiedot esim. tuberkuloositapauksessa. Muutoksen jälkeen tietojen saaminen olisi nopeampaa ja tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai henkilön oman terveyden suojelemiseksi voitaisiin ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Tietojen saanti tarvittaessa nopeastikin on välttämätöntä esim. SARS:n kaltaisen tartuntataudin leviämisen rajoittamiseksi.

Kansanterveyslaitoksen ja sairaanhoitopiirin vastaavan lääkärin tiedonsaantioikeudesta ja tietojen luovuttamisoikeudesta säänneltäisiin ehdotetussa 40 a §:n 4 momentissa tartuntatauti-epidemian syyn selvittämistä varten. Tämän säännöksellä tehostettaisiin terveysviranomaisten ja elintarvike- ja ympäristövalvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyötä epidemioiden selvittämisessä.

Eräitä nykyisin asetus- tai ministeriön määräystasolla olevia säännöksiä nostetaan lakitasolle ja niiden sanamuotoa täsmennetään, jotta sääntely täyttäisi perustuslaista johtuvat vaatimukset.

Voimaantulo

Ehdotettu laki tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004. Suomen oma rokote-tuotanto loppuu 2003 ja kansallinen rokotusohjelma muuttuu vuoden 2005 alusta. Rokotusohjelman tehon luotettavan seurannan jatkumiseksi tartuntatautien ilmoitusjärjestelmän muutokset tulisi saada voimaan vuoden 2004 alusta.

Liisa Katajamäki

Infektioepidemiologian osasto/Petri Ruutu

Asia: Hallituksen esitys tartuntatautilain muutokseksi

Tausta

Sars -epidemia ja bioterrorismin uhka ovat tuoneet entistä voimakkaammin esiin tarpeen valmistautua infektioepidemioiden, joiden arveltiin jo hävinneen 1960-1970 luvuilla. Väestöjä elintarvikkeet liikkuvat kansallisesti ja kansainvälisesti aiempaa laajemmin ja nopeammin. Ensimmäiset merkit uudesta kansainvälisesti epidemiasta voivat ilmetä missä vain. Lääkeresistenttien bakteerien aiheuttamat laajat sairaalainfektioepidemiat sitovat yhä enemmän voimavaroja.

Suomen 90-luvulla uudistetut infektioepidemioiden seuranta- ja raportointijärjestelmät ovat perustoimintatavaltaan maailman huipputasoa. Tärkein seuranta- ja raportointijärjestelmä on lääkärin ja laboratorion ilmoituksiin perustuva valtakunnallinen tartuntatautirekisteri (kaaviokuva), jota täydennetään keräämällä potilaista asiantuntijalaboratorioihin taudin aiheuttajia sisältäviä näytteitä tai eristettyjä mikrobikantoja. Näin syntyvä mikrobikantakokoelma antaa tärkeitä tietoja epidemioiden havaitsemiseksi ja torjumiseksi. Sairaanhoidopiirien osuus tiedon tuottajana sekä rekisteritiedon laadun varmistamisessa on keskeinen.

Nykytilanteen ongelmat ja muutosesitykset

Tartunnan torjunnan säädöksiin perustuva ensisijainen vastuu on terveyskeskuksilla. Useissa taudeissa tartuntaketjun katkaiseminen selvittämällä (jäljittämällä) tartunnan mahdollisia lähteitä ja tartunnalle altistuneita on keskeistä tartuntaketjun katkaisemisessa ja epidemian hallitsemisessa. Sen suorittaa terveyskeskus. Tämän tehtävän toteuttamista on kuitenkin merkittävästi tartuntatautirekisterin 8.5 vuotta kestäneen toiminnan aikana estänyt se, että terveyskeskus ei ole saanut tartuntatautirekisteristä oman alueensa tartuntatautitapausten tietoja tunnistetiedoin varustettuna. Torjuntatehtävän toteuttamista on myös vaikeuttanut se, että käytettävissä olleiden henkilö- ja asuinpaikkatietojen perusteella tapaukset sekä epidemiat ovat voineet sijoittua tartuntatautirekisterissä väärään kuntaan tai yksittäisten ilmoitusten yhdistymättä jäämisestä johtuen tiedot ovat lukumääräisesti väärät.

Kansanterveyslaitoksen asiantuntijalaboratorioiden suorittaman yksittäisten tapausten aiheuttajamikrobien tyypitys on keskeinen epidemioiden tunnistamisessa ja torjunnassa sekä valtakunnallisten pysyvien torjuntaohjelmien tehon varmistamisessa (esimerkiksi rokotusohjelma, elintarvikkeiden välillä tarttuvat infektiot). Mikrobikantojen ja/tai näytteiden lähettäminen tapahtuu säännönmukaisesti eri mekanismeilla sekä eri aikoina kuin laboratorion ilmoittaminen tartuntatautirekisteriin. Näiden tietojen yhdistäminen keskenään, sekä lääkärin ilmoitettavissa taudeissa lisäksi lääkärin tartuntatauti-ilmoituksen tietoihin, on välttämätöntä epidemian havaitsemisessa ja torjunnassa. Yhdistäminen voi tapahtua luotettavasti ja nopeasti vain käyttäen henkilötunnusta.

On lisääntyvä näyttö siitä, että äkillisiin infektioepidemioiden liittyy pitkäaikaisvaikutusta, jolla on huomattavaa kansanterveydellistä merkitystä. Suomessa tärkeä kansanterveydellisen tutkimuksen väline on korkeatasoisiin rekistereihin perustuva tutkimus, joka edellyttää kussakin tapauksessa erillistä tutkimuslupaa. Infektioepidemioiden pitkäaikaisvaikutusta voidaan tutkia käytännössä vain liittämällä henkilötunnuksen avulla tartuntatautirekisterin tietoja infektioepidemioiden pitkäaikaisvaikutuksia rekisteröiviin muihin rekistereihin kuten syöpärekisteriin,

Infektioepidemiologian osasto/Petri Ruutu

01.09.03

KELA:n korvattavien pitkäaikaissairauksien korvausrekisteriin sekä sairaanhoitolaitosten poistorekisteriin.

Edellä olevista seikoista johtuen on epidemioiden havaitsemiseksi ja torjumiseksi välttämätöntä käyttää henkilötunnusta kaikissa tartuntatautirekisterillä seurattavissa taudeissa.

Kunnallinen elintarvike- tai ympäristövalvontaviranomainen toteuttaa suuren osan elintarvike- ja vesivälitteisiin infektioepidemioihin liittyvästä ympäristöselvitystyöstä sekä torjuntatoimista. Toiminnan edellytyksenä on kunnallisten terveysviranomaisten ja kunnallisesta elintarvike- ja ympäristövalvonnasta vastaavien viranomaisten tehokas yhteistyö, joka ei ole riittävän tehokasta tietojen vaihdon esteistä johtuen. Tehokkaan yhteistyön toteuttamiseksi on esitetty tunnistetietoja sisältävien tietojen luovutusmahdollisuus terveysviranomaiselta valvontaviranomaiselle, kun tällaiseen on tarve epidemiaselvityksen ja torjunnan toteuttamiseksi.

Sairaalainfektiot tuodaan esiin muutosesityksessä osana kansanterveystyötä niiden lisääntyvästä merkityksestä johtuen. Yksi sairaalainfektioiden torjuntatyön keskeisistä haasteista on mikrobilääkkeille erityisen resistenttien mikrobien aiheuttamien infektioiden torjunta. Alueellisesti ongelmana on sairaanhoitopiirin eri hoitoyksiköiden välinen runsas potilasliikenne, jonka yhteydessä tulee toteuttaa tartunnan kantajan siirtyessä välittömästi oikeat torjuntatoimet epidemian ehkäisemiseksi. Aikaisemmassa tartuntatautilain muutoksessa annettiin valtuutus valtakunnallisen erityisen mikrobilääkkeille resistenttien mikrobien kantajien rekisterin pitoon. Valtakunnallinen rekisteri on vaikea toteuttaa siten, että se tukisi tehokkaasti sairaanhoitopiirien resistenssitorjuntatyötä. Sairanhoitopiirien erilaisesta koosta, organisaatiotyypistä, resursseista sekä ongelman vaihtelevasta suuruudesta johtuen on erityisen mikrobilääkkeille resistenttien mikrobi-infektioiden seuranta, nopea epidemian havaitseminen sekä torjunta tarkoituksenmukaista tehdä sairaanhoitopiirin tasolla. Tämän keskeiseksi apuvälineeksi esitetään oikeutta alueellisen erityisen mikrobilääkkeille resistenttien rekisterin pitoon valtakunnallisen rekisterin sijasta.

Tietosuoja

Valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin lähettää ilmoituksia, kantoja tai näytteitä terveydenhuoltohenkilökunta, joka on vaitiolovelvollisuuden alainen. Tartuntatautirekisteri kerää vain sellaisia tietoja, jotka ovat keskeisiä epidemian havaitsemiselle ja torjunnalle sekä torjuntaohjelmien toimivuuden varmistamiselle.

Tartuntatautirekisteri täyttää sähköisessä toiminnassaan erittäin korkeatasoista salausta, joka estää tietojen väärinkäytön. Valtaosa tartuntatautirekisteriin tehtävistä ilmoituksista tehdään korkeatasoista salausta käyttäen sähköisesti, jolloin tietosuojan taso on vielä korkeampi kuin paperilomakkeilla. Paperilomakkeiden säilytys tapahtuu tiukan kulunvalvonnan alaisessa yksikössä lukituissa kaapeissa, ja ne tuhoetaan lyhyen säilytysajan jälkeen säädöksissä mainitulla tavalla. Laissa määritellyille rekisteritietoihin oikeutetuille terveysviranomaisille tietoja luovutetaan www - etäkäyttösovelluksella käyttäen yhteyden korkeatasoista salausta, henkilökohtaisia käyttäjätunnuksia, yhteyskohtaisia vaihtuvia salasanoja sekä käyttäjän maantieteellisen toimivalta-alueen rajausta.

Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tiedonkulku

Mikrobiologian laboratorio ilmoitettava mikrobilöydös

Muistutus ilmoittamisesta

Hoitava lääkäri tt-ilmoitus taudista

mikrobikanta

tt-ilmoitus

4 000

45 000
(70 % säh
köisesti)

Sairaanhoitopiiri
Alueellinen tt-rekisteri

Salattu www-

0

4 000

Terveyskeskus

Epätäydellisin
tunnistein

Tt-i ekistenn
kantakokoelma

Väestörekisteri

Valtakunna
llinen tt-
rekisteri

OIKEUSMINISTERI
Ö Lainvalmisteluosasto

LsN Risto Eerola

2,9.2003

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys 30/2003 vp

EHDOTUS LAIKSI TARTUNTATAUTILAIN MUUTTAMISESTA

1. Aluksi

Hallituksen esitys 30/2003 vp sisältää ehdotuksen laiksi tartuntatautilain muuttamisesta. Muutoksen jälkeen tartuntatautilaissa (583/1986) säädettäisiin nykyistä tarkemmin tartuntatauti-ilmoituksen tekemisestä, näihin ilmoituksiin sisällytettävistä ja tartuntatautirekisteriin talletettavista tiedoista samoin kuin näiden tietojen säilyttämisestä. Myös tietojen luovuttamista koskevia lain säännöksiä täydennettäisiin. Yhtenä esityksen keskeisenä tarkoituksena on myös nostaa useita nykyisin asetuksen tai ministeriön päätöksen tasolla olevia säännöksiä lakitasolle uudesta perustuslaista johtuvien vaatimusten mukaisesti. Yhtenä merkittävänä seikkana on erikseen syytä mainita myös siitä, että lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa nyt nimenomaisesti säädettäisiin lain tasolla ilmoitettavan tartuntataudin kriteereistä.

Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että esitys merkitsee huomattavaa parannusta nykyiseen oikeustilaan verrattuna nimenomaan sääntelytason suhteen. Valtiosään-töoikeudellisesti tartuntatautilaki sisältää lukuisia eri perusoikeuksien kannalta merkittäviä säännöksiä. Lailla mahdollistetaan tartuntatautien torjumiseksi ja niiden leviämisen estämiseksi varsinkin pitkällekin meneviä puuttumisia etenkin yksilöiden henkilökohtaiseen vapauteen, liikkumisvapauteen ja yksityiselämän suojaan. Oman kokonaisuutensa laissa muodostaa henkilötietojen suojaan liittyvä sääntely.

Seuraavassa arvioidaan ensin lakiehdotuksen niitä säännöksiä, jotka mahdollistavat puuttumisen etenkin *henkilökohtaiseen vapauteen, liikkumisvapauteen, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityiselämän suojaan*. Sen jälkeen tarkastellaan perustuslain 10 §:ssä turvattuun *henkilötietojen suojaan* liittyviä kysymyksiä ja lopuksi otetaan esille joitakin *yksittäisiä kysymyksiä*.

2. Ehdotuksen arviointi etenkin henkilökohtaisen vapauden, henkilökohtaisen koskemattomuuden ja yksityiselämän suojan kannalta

Ehdotetun 12 §:n mukaan valtioneuvosto voisi päättää, että kunnat toimeenpanevat yleisen pakollisen rokotuksen sellaisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi, joka voi saada aikaan "huomattavaa vahinkoa väestön tai sen osan terveydelle taikka muusta terveydenhoidollisesti tärkeästä syystä". Ehdotetun kaltaisella pakollisella rokotuksella puututaan perustuslain 7 §:ssä turvattuihin *henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja henkilökohtaiseen vapauteen* mutta myös 10 §:n mukaiseen *yksityiselämän suojaan*, koska viimeksi mainitun suojan piiriin kuuluu myös oikeus määrätä itsestään ja ruumistaan (ks. HE 309/1993 vp, s. 53/1). Toimenpiteen tarkoituksena on kuitenkin suojata paitsi henkilön omaa myös koko väestön terveyttä, joten *ehdotetulle toimenpiteelle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät, viime kädessä perustuslain 19 §:n 3 momenttiin kiinnittyvät syyt*. Yksilön ruumiilliseen koskemattomuuteen puuttuvana toimena rokotusta voidaan pitää varsin vähäisenä. Tämän vuoksi suhteellisuusperiaatteen kannalta voidaan pitää hyväksyttävänä myös sitä, että rokotus voidaan panna toimeen säännöksen loppuosan mukaisesti myös "muusta terveydenhoidollisesti tärkeästä syystä". Ongelmallisena ei voida pitää myöskään sitä, että pakollisen rokotusohjelman piiriin kuuluvat jäävät valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin määriteltäviksi, koska tällaisen määrittelyn tekeminen sopii sinänsä hallinnollisen päätöksenteon piiriin (vrt. PeVL 17/2001 vp). Sen sijaan pykälän 2 momentissa ei liene tarkoitettu sitä, että erityisen kiireellisessä tapauksessa sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa joitakin pakollista rokotusta koskevia määräyksiä vaan sitä, että tällaisissa *kiiretapauksessa ministeriö voi tehdä 1 momentissa tarkoitettun päätöksen väliaikaisena*. Säännöstä olisi syytä tarkistaa tämän mukaiseksi.

Huomiota voidaan kiinnittää myös 12 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan *pakollisten rokotusten toimeenpanemisesta puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa* päättää sosiaali- ja terveysministeriö hankittuaan asiasta Kansanterveyslaitoksen lausunnon. Pykälän kokonaisuuteen nähden säännös on ymmärrettävissä siten, että tällainen päätös tehdään tarpeen mukaan. Perusteluista (s. 11 s.) välittyy kuitenkin käsitys, että *näissä laitoksissa olevat on kaikki tarkoitus säännönmukaisesti rokottaa* ja että ministeriön päätös koskee vain rokotusohjelman sisältöä. Jos näin on, *lain sanamuotoa on syytä tarkistaa* siten, että siitä käy selvästi ilmi pakollisten rokotusten säännönmukainen toimeenpano puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa. Tämä johtuu viime kädessä siitä, että pakollisilla rokotuksilla joka tapauksessa kuitenkin edellä mainituin tavoin puututaan yksilön ruumiilliseen koskemattomuuteen, henkilökohtaiseen vapauteen ja yksityiselämään.

Ehdotetun 13 §:n uuden 2 momentin mukaan tarkastettavalta voitaisiin pakollisen terveystarkastuksen yhteydessä ottaa yleisvaarallisen tartuntataudin toteamiseksi välttämättömiä näytteitä ja tehdä hänelle muu tutkimus, josta ei aiheudu sanottavaa haittaa. Myös tällaisilla toimenpiteillä puututaan perustuslain 7 §:ssä turvattuihin *henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja henkilökohtaiseen vapauteen* samoin kuin perustuslain 10 §:n mukaiseen *yksityiselämän suojaan*. Säännöksessä tarkoitettuja toimenpiteitä rajoittavat kuitenkin se, että näytteenoton tulee olla välttämätön yleisvaarallisen tartuntataudin toteamiseksi, samoin kuin se, että tutkimus ei saa aiheuttaa tutkittavalle "sanottavaa haittaa". Toimenpiteen tarkoituksena on tässäkin selvästi suojata paitsi henkilön omaa myös koko väestön terveyttä, joten ehdotetulle toimenpiteelle on *perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät, viime kädessä perustuslain 19 §:n 3 momenttiin kiinnittyvät syyt*. Yksilön ruumiilliseen koskemattomuuteen puuttuvia toimia on säännöksessä sopivalla

tavalla rajoitettu» joten ehdotus ei ole ongelmallinen myöskään suhteellisuusperiaatteen kannalta.

Tartuntatautilain 14 §:n 1 ja 2 momentti koskevat yleisvaarallisia tartuntatauteja. Nyt muutettavaksi ehdotettu 14 §:n 3 momentti kattaa sitten "muut tartuntataudit". Säännöksen mukaan tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voisi antaa "yleisiä ohjeita väestön noudatettaviksi" samoin kuin määrätä oppilaitoksia, päiväkoteja ja huoltolaitoksia suljettaviksi. Säännös mahdollistaa varsin *pitkälle menevät toimenpiteet* ottaen erityisesti huomioon, että kyseeseen tulevien *tartuntatautien laatua ei ole siinä millään tavoin rajattu*. Laitosten sulkemisella on myös *vaikutuksia perusoikeuksien käyttämiseen*, sillä esimerkiksi oppilaitosten sulkeminen vaikuttaa perustuslain 16 §:n 1 momentissa turvattuun oikeuteen saada maksutonta perusopetusta samoin kuin 16 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle asetettuun velvollisuuteen turvata mahdollisuus saada myös muuta kuin perusopetusta. Tämän vuoksi säännöstä tulisi *täydentää asettamalla mainittujen toimenpiteiden suorittamiselle niiden vakavuutta vastaava kynnys*. Suhteellisuusperiaatteen kannalta olisi myös tärkeää, jos kyseeseen tulevien tartuntatautien alaa voitaisiin jollain tavoin rajata. — Tässä yhteydessä on myös syytä kiinnittää huomiota siihen, ettei säännöksessä ole tarpeen säätää oikeutta ohjeiden antamiseen. Ohjeiden normatiivisen merkityksen kanssa on myös ristiriidassa se, että niitä säännöksen sanamuodon annettaisiin "noudatettaviksi". *Maininta ohjeista olisikin tämän lausunnon lopussa esitetyistä syistä selkeintä poistaa*.

Tartuntatautilain 15 §:ää muutettaisiin siten, että sosiaali- ja terveysministeriö ja lääninhallitus läänin alueella voisivat tehdä väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämättömät päätökset. Päätösten sisältönä olisi tällöin yleisvaarallisiin tartuntatauteihin sovellettavien toimenpiteiden määräaikainen toteuttaminen samoin kuin tavaran siirtämisen kieltäminen. Säännös mahdollistaa siis rajoitukset, jotka kohdistuvat ainakin yksilön henkilökohtaiseen vapauteen, liikkumisvapauteen, yksityiselämän suojaan ja ammatin harjoittamisen oikeuteen. Perusteluista (s. 12/1) ilmenee, että säännös on tarkoitettu sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, joissa *uutta ennalta tuntematonta tartuntatautia sairastava henkilö* saapuu lentokoneella Suomeen ja taudin leviämisen estämiseksi on ryhdyttävä nopeasti toimenpiteisiin. Kyse on siis *kiiretilanteista*, joissa tartuntatautilain yleisvaarallisia tartuntatauteja koskevia säännöksiä sovelletaan valtioneuvoston asetuksen tartuntatautiluetteloihin sisällyttämiin tartuntatauteihin. Tällaisille toimenpiteille on *väestön terveyden suojaamiseen liittyvät hyväksyttävät perusteet*, jotka viime kädessä kiinnittyvät perustuslain 19 §:n 3 momenttiin. Toimenpiteiden toteuttamiselle asetettua kynnystä voidaan pitää *suhteellisuusperiaatteen mukaisena*, koska säännöksen mukaan kyse on siitä, että "pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi". Lisäksi kyseen tulevat vain "välttämättömät päätökset". Säännöksen tarkoituksen selventämiseksi olisi siihen kuitenkin syytä *lisätä maininta siitä, että kyse on muun kuin 4 §:ssä tarkoitettun tartuntataudin torjunnasta*. Sallittujen toimenpiteiden sisältöä selven-

I

täisi myös, jos säännöksessä *suoraan viitattaisiin yleisvaarallisten tartuntatautien osalta voimassa olevien säännösten soveltamiseen säännöksessä tarkoitettuun tartuntatautiin sairastuneisiin tai sairastuneiksi perustellusti epäiltyihin*, koska tällöin tulisi selväksi, että viittaus kattaa myös kyseisiin säännöksiin sisältyvien oikeusturvaelementtien soveltamisvelvollisuuden.

Lakiehdotuksen 16 §:n 2 momentin mukaan tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voisi määrätä yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn *henkilön olemaan poissa ansiotyöstään yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan*. Edellytyksenä on, että yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää 1

momentissa tarkoitettuihin lievemmin toimenpitein. Ehdotetulla toimivallalla puututtaisiin perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattuun *henkilökohtaiseen vapauteen*, perustuslain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuun *yksityiselämän suojaan* samoin kuin perustuslain 18 §:ssä turvattuun henkilön *oikeuteen harjoittaa ammattiaan*. Ehdotetun toimivallan käyttö tulisi kuitenkin kyseeseen vain silloin, kun kyseessä on yleisvaarallinen tartuntatauti. Toimivallan perusteena on siis *pyrkimys suojella väestöä vakavien sairauksien leviämiseltä, mikä on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä tavoite*. Suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta on puolestaan olennaista, että säännöksessä tarkoitettua velvoitetta olla poissa ansiotyöstä ei voida asettaa kuin siinä tapauksessa, että taudin leviämistä *ei voida lievemmin keinoin estää*. Suhteellisuusperiaatteen kannalta on myös asianmukaisempaa, että sairausepäilyn tulee olla lääketieteelliseen arvioon nojaava perusteltu epäily. *Säännös ei ole val-tiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen*, — Ehdotetun 16 §:n 3 momentissa viitataan 2 momentin mukaisiin edellytyksiin. Tämän vuoksi säännöksestä voidaan tehdä *vastaava arvio* kuin pykälän 2 momentista. Arvion kannalta merkitystä ei ole sillä, että 16 §:n 3 momentilla puututaan perustuslain 16 §:n mukaisiin sivistyksellisiin oikeuksiin.

Ehdotetut 17 §:n 1 momentti ja 18 § koskevat henkilön eristämistä. Eristämisen aineelliset edellytykset ovat 17 §:ssä ja menettelysäännökset 18 §:ssä. Eristäminen rajoittaa yksilön henkilökohtaista vapautta, liikkumisvapautta sekä yksityiselämän suojaa. Myös tässä toimenpiteiden perusteena on viime kädessä *henkilön oman terveyden mutta myös väestön terveyden suojaaminen*, joita on jo edellä mainituin tavoin pidettävä hyväksyttävänä perusteina. Suhteellisuusperiaatteen kannalta on tärkeää, että säännökset rajoittuvat *vain yleisvaarallisiin tartuntatauteihin*. Niin ikään keskeistä on se, että *taudin leviämisen vaaran tulee olla ilmeinen ja että 17 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan muut toimenpiteet taudin leviämisen estämiseksi eivät tule kyseeseen*. Ehdotetuissa 18 § ja 19 §:ssä myös henkilön *oikeusturva* on asianmukaisesti järjestetty. *Säännökset eivät ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisia*.

Ehdotetun 20 §:n olennaisena sisältönä on vaatimus siitä, että tietuystyypissä tehtävissä toimivien henkilöiden on esitettävä terveystodistus. Jos tällaista todistusta ei esitetä, henkilö ei saa työskennellä tietyissä tehtävissä. Tällaisella sääntelyllä rajoitetaan perustuslain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua *henkilökohtaista vapautta* samoin kuin perustuslain 18 §:n 1 momentissa taattua *oikeutta hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä*. Sääntelylle on kuitenkin hyväksyttävät perusteet, koska sillä pyritään tiettyjen tartuntatautiin leviämisen estämiseen. Suhteellisuusperiaatteen kannalta tärkeää on, että säännös koskee *vain osaa yleisvaarallisista tartuntataudeista*, minkä lisäksi kyseeseen tulevat vain tapaukset, joissa *tartuntataudin leviämisen edellytykset ovat tavallista suuremmat tai joissa taudin seuraukset ovat hyvin vakavat*. Työskentely- tai toimintakiellon alaiset tehtävät on myös riittävän tarkoin kuvattu pykälän 2 momentissa. Näistä syistä pykälän 1-3 momentin sääntelyä *ei voida pitää ongelmallisena*. Pulmallisena sen sijaan voidaan pitää 5 momenttia, joka sanamuotonsa mukaan näkyisi kattavan *kaikki tartuntataudit*. Säännöksen kokonaisuus huomioon ottaen saattaisi kuitenkin olla mahdollista, että myös 5 momentin on tarkoitettu koskevan vain 1 momentissa tarkoitettuja *yleisvaarallisia tartuntatauteja*. Näin rajattuna säännös *ei olisi valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen*.

3. Henkilötietojen suoja

Ehdotetut 23-23 c § sisältävät säännöksiä tartuntatauti-ilmoituksista ja niiden perusteella pidettävistä rekistereistä. Nämä säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun henkilötietojen suojaan kannalta. Mainittuja säännöksiä on nyky lakiin verrattuna myös olennaisella tavalla täsmennetty erityisesti sen suhteen, mitä henkilön tunnistetietoina ilmoituksiin voidaan merkitä. Ehdotetut säännökset herättävät kuitenkin myös joitakin kysymyksiä.

Ensinnäkin 23 a §:n 2 momentin perusteella Kansanterveyslaitos ylläpitää valtakunnallista tartuntatautirekisteriä 23 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella. Näin ollen näyttäisi siltä, että valtakunnallinen rekisteri sisältää *vain ne tiedot, jotka sisältyvät tartuntatauti-ilmoituksiin*. Tämän kanssa näkyisi kuitenkin ristiriidassa olevan se, että perusteluissa (s. 19/11) mainitaan *Kansanterveyslaitoksella olevan mahdollisuus "täydentää ilmoitusten tietoja (kurs. tässä) väestötietojärjestelmästä saatavilla henkilön asuinkuntaa, kotikuntaa, kansalaisuuksia ja mahdollista kuolemaa koskevilla tiedoilla"*. Tällainen täydentä-mismahdollisuus merkitsisi sitä, että valtakunnallisen tartuntatautirekisterin olennainen sisältö ei olisikaan kattavasti laissa säännelty. Tämän vuoksi *tällaisesta täydentämismahdottisuudesta tulisi nimenomaisesti säätää laissa*.

Merkillepantavaa on myös 23 a §:n 4 momentin loppuosaan sisältyvä sääntely, jonka mukaan *henkilötunnukset tulee säännöksessä määritellyn yhdistämisaikavälin päättymistä seuraavan vuoden loppuun mennessä muuttaa "valtakunnallisessa rekisterissä" sellaiseen muotoon, ettei yksittäisiä henkilöitä voida niiden perusteella tunnistaa*. Kuitenkin myös samassa momentissa mainitut *alueelliset lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisterit sisältävät henkilötunnuksia*. Esityksen perusteluista ei käy ilmi, miksi näitä henkilötunnuksia ei muutettaisi samalla tavoin kuin valtakunnallisen tartuntatautirekisterin osalta tehdään. *Jollei tällaiselle muuttamatta jättämiselle ole esitettävissä henkilötietojen suojan kannalta hyväksyttävää syytä, sääntelyä tidisi vielä tältä osin täydentää*.

g
I

4. Muita seikkoja

Tartuntatautien vastustamistyössä tarvittavia *laboratoriotutkimuksia ja —tehtäviä* voitaisiin ehdotetun 10 §:n mukaan suorittaa paitsi Kansanterveyslaitoksessa myös lääninhallituksen tähän tehtävään hyväksymissä laboratorioissa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hyväksymisen edellytyksistä ja 3 momentissa puolestaan hyväksymisen peruuttamisesta. Ehdotetusta sääntelystä käy ilmi, että tällaiset viranomaiskoneiston ulkopuoliset laboratoriot suorittavat *vain epäitsenäisiksi ja teknisiksi luonnehdittavia asiantuntijatehtäviä*. Sääntely ei tämän vuoksi muodostu ongelmalliseksi perustuslain 124 §:n kannalta, vaikka laboratorioden toimintaan ei sovellettaisiakaan yleishallinto-oikeudellista lainsäädäntöä (vrt. Pe VL 16/2002 vp). Säännöksen 2 momentissa asetetuilla hyväksymisen edellytyksillä on erikseen turvattu laboratorioden asianmukainen taso. Ehdotettu sääntely ei myöskään sinänsä rajoita mainittujen laboratorioden mahdollisuutta harjoittaa *elinkeino toimintaansa* vaan se vaikuttaa ainoastaan niiden mahdollisuuksiin saada suorittaakseen säännöksessä tarkoitettuja erityisiä tehtäviä. Tämän vuoksi sääntelyä ei ole tarpeen arvioida perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta. Ehdotetun 10 §:n 4 momentista puolestaan käy ilmi, etteivät siinä tarkoitettut tarkastukset voi käytännössä kohdistua kotirauhan suojaamiin tiloihin, joten *sääntely on ongelmaton myös perustuslain 10 §:ssä turvatun kotirauhan suojan kannalta*.

Lakiehdotus sisältää useita valtioneuvostolle tai sosiaali- ja terveysministeriölle osoitettuja *asetuksenantovaltuuksia*. Useimmat näistä ovat perustuslain 80 §:n kannalta arvioituna *perustuslain mukaisia*. Huomioita voidaan kuitenkin kiinnittää seuraaviin alinussäätelyihin.

Ehdotettu 9 §:n 2 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa "kunnan ja valtion tehtävänjaon tarkentamiseksi" säätää, miltä osin tartuntatautien ehkäisyssä puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa tai vankeinhoitolaitoksessa taikka valtion huoltolaitoksissa tai vastaavissa laitoksissa saadaan poiketa tartuntatautilain säännöksistä. Ehdotettu valtuus on sanamuodoltaan sikäli laaja, ettei siinä kuvata lainkaan kyseeseen tulevien poikkeusten alaa. Perustuslain 80 §:n samoin kuin normihierarkkisten näkökohtien vuoksi valtuutusta olisi vielä syytä pyrkiä täydentämään jonkinlaisella luonnehdinnalla siitä, minkä laatuiset poikkeukset voivat tulla kyseeseen (ks. Pe VL 40/2002 vp). Toisaalta on huomattava, että perustuslain 80 §:n 1 momentti rajoittaa suoraan valtuussäännöksen tulkintaa samoin kuin valtuutuksen perusteella annettavien säännösten sisältöä. — Perustuslain 121 §:ssä turvatus *kunnallisen itsehallinnon suojan* kannalta säännöstä voidaan pitää ongelmattomana, koska se sanamuotonsa perusteella rajoittuu vain valtion ja kuntien välisen tehtävänjaon "tarkentamiseen" säännöksessä mainittujen laitosten osalta eikä siis mahdollista tämän tehtävänjaon varsinaista muuttamista (ks. Pe VL 37/2000 vp).

Ehdotetun 6 §:n 5 momentin mukaan tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä tartuntatautien neuvottelukunta. Neuvottelukunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Muutoin valtionhallinnon yksiköistä voidaan säätää asetuksella. Perustuslain esitöissä tällaisista muista yksiköistä on yhtenä esimerkkinä mainittu nimenomaan erilaiset neuvottelukunnat (ks. HE 1/1998 vp,

s. 174/JJ). *Perustuslain 119 §:n 2 momentti rajoittaa näin ollen suoraan niiden tehtävien alaa, jotka tartuntatautien neuvottelukunnalle voidaan antaa. Ehdotettu säännös ei tämän vuoksi ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen.*

Muutamat lakiehdotuksen pykälät sisältävät säännöksiä, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa *ohjeita* tietyistä säännöksissä mainituista seikoista. Tällaisia säännöksiä sisältyy 11 §:n viimeiseen virkkeeseen, 20 §:n 4 momenttiin ja 33 §:n 2 momenttiin. Vastaavasti Kansanterveyslaitos voi 23 §:n 5 momentin mukaan antaa ohjeita siinä mainituista asioista. Oikeudellisesti tällaisten säännösten ottamiselle lakiin ei sinänsä ole estettä. Ne saattavat kuitenkin antaa aihetta virheellisiin vastakohtaispäätelmiin, joiden mukaan viranomaisen ei voisi antaa toimialallaan ohjeita ilman siihen oikeuttavaa lain nimenomaista säännöstä. Tällainen käsitys onkin osittain luettavissa myös esityksen perusteluista (ks. s. 18/1: "— Kansanterveyslaitos valtuutettaisiin —"). *Tämän vuoksi selvintä olisi, jos lakiehdotuksesta poistettaisiin maininnat ohjeiden antamisesta.*

I
I

30/003 u/o TKI/P
<E3yh)63 vr/E >

Mikael Hiden

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA 2.9.2003 KELLO
10 HE 30/03 vp laiksi tartuntatautilain muuttamisesta

Esityksen perustelujen Säättämisjärjestys-jakso sisältää lähinnä vain viittauksen siihen, että useita yksilön oikeuksia koskevia sääntelyjä on ehdotuksessa siirretty asetuksesta lain tasolle. Suurempia perustelematta jaksossa on lähdetty siitä, että ehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Nähdäkseni ehdotus ei annakaan aihetta mihinkään merkittäviin huomautuksiin perustuslain kannalta. Yksilön oikeuksia koskevalle säätelylle asetetut vaatimukset huomioon ottaen saattaa joissakin yksityiskohdissa kuitenkin vielä olla aihetta harkita säännösten täsmentämistä tai täydentämistä taikka perustelujen selventämistä. Rajoitun seuraavassa mainitsemaan joitakin tällaisia kohtia. Aluksi on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota erääseen perusteluista esiin nousevaan näkökohtaan.

Säättämisyjärjestys-jaksossa hallitus toteaa, että tietyt yksilön oikeuksia koskevat säännöt siirretään nyt lain tasolle ja ettei esitykseen sisälly sellaisia uusia säännöksiä, jotka vaatisivat perustuslainsäätämisyjärjestyskäytännön käyttämistä. Esittämistapa on ymmärrettävissä niin, että asetuksessa olevien säännösten nostaminen lain tasolle on ainakin yleisesti ottaen täysin neutraalia perustuslain kannalta. Minusta tällainen lähtökohta ei pidä paikkaansa eikä anna perustetta lain tasolle nostettujen säännösten summaariseen hyväksymiseen. Sinänsä on tietysti PL 80 §:n mukaista ja positiivista, että yksilön oikeuksia merkittävästi koskevia asetuksen säännöksiä sisältävät säätelyt korjataan niin, että ko. säätelyjen perusasiat otetaan lain tasolle. Asetuksen säännökset eivät tässä menettelyssä kuitenkaan ole automaattisesti ja kontrollittomasti siirrettävissä lakiin. Syyt ovat lähinnä kahdenlaisia. Yhtäältä eivät asetusten säännökset ole läpikäyneet niin huolellista valmistelua ja valvontaa kuin lainsäädännön, eivätkä varsinkaan sellaista perustuslainmukaisuuden kontrollia kuin perustuslakivaliokunnassa käsitellyt lait.

Toisaalla lakitekstit ovat oikeudellisten periaatteiden ja näkemysten vakiintumisen kannalta aina tärkeämpiä ja vaikuttavampia kuin asetustekstit - siinä missä asetusteksti voi olla esim. perusoikeuksien sisältöä koskevien käsitysten kannalta harmiton asia, voi vastaava lakiteksi jo saada käsityksiä ohjaavaa merkitystä. Erityisesti näin on tietysti laita, jos ko. säännösteksti on tullut vaikkapa vain vaitiollen "hyväksytyksi" perustuslakivaliokunnassa. Siirrettäessä asetusten säännöksiä lain tasolle voi merkitystä tietysti olla myös aikatekijällä esim. tilanteissa, joissa asetusteksti olisi ajalta ennen perusoikeusuudistusta. - Viitatu näkökohdat merkitsevät sitä, että asetuksesta lain tasolle nostetut säännökset tai säännöt on valiokunnan tarkastelussa alistettava samaan kontrolliin kuin muutkin lakiehdotuksen säännökset.

4 §:n 4 mom. Säännöksen mukaan valtioneuvosto säätää asetuksella siitä, mitä on pidettävä pykälässä tarkoitettuina yleisvaarallisina ja ilmoitettavina tartuntatauteina. Kun tautien tällaisella luokituksella voi olla vaikutuksia yksilölle muodostuvaan oikeusasemaan, voitaisiin kysyä, onko näin väljästi osoitettu asetuksenantovalta sopusoinnussa PL 80 §:n kanssa. Ko. luokituksissa ilmeisesti olisi joka tapauksessa osoitettava jonkinlaista harkintavaltaa lain tason alapuolelle. Tähän nähden ja kun nyt osoitettu harkintavalta tuskin käytännön tilanteissa merkitsee kovin suurta tosiasiallista liikkumatilaa, ei nähdäkseni ole estettä ehdotetulle säätelytavalle.

6 §:n 6 mom. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään " tarkemmin" "pykälässä tarkoitetuista tehtävistä." Säännös jättää nähdäkseni varsin avoimeksi sen, mitä kaikkea tämän nojalla ajatellaan voitavan säätää asetuksella. Väljyys ei ehkä vaadi niinkään huomiota ministeriötä koskevan säätelyn osalta, kuin lääninhallituksen ja sairaanhoitopiirin ja kunnan tehtävien osalta.

9 §:n 2 mom. Säännöksen 1 momentti koskee tartuntatautien vastustamistyön järjestämistä puolustuvoimissa, rajavartiolaitoksensa, venkeihoidolaitoksessa ja eräissä muissa valtion laitoksissa. Säännöksen 2 momentin mukaan voidaan valtioneuvoston asetuksella "kunnan ja valtion tehtäväjaon tarkentamiseksi" säätää, miltä osin tartuntatautien ehkäisyssä ko. laitoksissa "saadaan poiketa tämän lain säännöksistä."

Viittaus kunnan ja valtion tehtäväjaon tarkentamiseen merkitsee jonkinlaista rajoitusta vastaavaan nykyiseen säännökseen verrattuna. Tästä huolimatta voidaan ko. valtutuusta pitää ongelmallisena. Jo lähtökohtaisesti vaatii säännös, jolla asetuksentajalle annetaan valtuus säätää poikkeamisesta lain säännöksistä, tarkkaa arviointia eikä tällaista valtuutta juuri voida antaa kuin rajatuissa kysymyksissä (ja silloinkin voi olla syytä miettiä, onko aiheellista käyttää ilmausta "poiketa lain säännöksistä"). Jo tältä kannalta voidaan kysyä, onko säännös valtuudesta säätää näin väljästi siitä, "miltä osin " saadaan poiketa lain säännöksistä, asianmukainen. Säännöksen tekee vielä merkittävästi hankalammaksi se, että tämä säätelyvaltuus annettaisiin " kunnan ja valtion tehtäväjaon tarkentamiseksi". Kun PL 121,2 §:n mukaan kunnille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla, ei valiokunta mielestäni voi muutoksitta tai kommentteita hyväksyä nyt ehdotettua säännöstä. Minusta säännöstä pitää tarkentaa tai perustuslakivaliokunnan pitää ainakin lausua, millä perusteilla se pitää nyt ehdotettua säätelyvaltuutta yleensä ja erityisesti kuntien itsehallintosäännöksen kannalta niin vähäisenä, että valtuus voidaan tällaisena toteuttaa tavallisella lailla.

10 §:n 3 mom. Momentin mukaan lääninhallitus voi peruuttaa mikrobiologiselle laboratoriolle annetun hyväksymisen, jos laboratorio ei täytä hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa esiintyy vakavia puutteita. Kun peruuttaminen koskee tai voi koskea yksilön elinkeinon harjoittamiseen liittyvää oikeutta, näyttäisi asianmukaiselta , että säännöksessä olisi oikeusturvaelementtejä (esim. kuuleminen, korjaamismahdollisuus ennen peruuttamista) tai ainakin viittaus muualla lainsäädännössä oleviin menettelysääntöihin.

11 §. Säännös koskee kunnan järjestettäviä rokotuksia. Minusta säännösteksti ei vastaa perustelutekstiä tai ei ole siihen rinnastettuna selvä. Perustelut viittaavat siihen, että

ministeriön asetuksella säädetään kunnalla olevan rokotusten järjestämisvelvollisuuden toteuttamisesta. Minusta tämä ei tule selvästi ilmi itse säännöksen tekstistä. Kun kysymys on kunnalle laissa säädettävästä tehtävästä ja sen sisällön määräytymisestä pitäisi säännöksen olla riittävän yksiselitteinen. Säännöksen muotoilussa tulisi samalla arvioida, missä määrin kunnan tehtävän ulottuvuuksien keskeisten asioiden pitäisi ilmetä laista, missä määrin ne voivat jäädä asetusten ja tässä juuri ministeriön asetuksen varaan.

12 §:n 2 mom. Momentin lopun mukaan on mm. tartuntatautiin sairastuneeksi perustellusti epäillyllä velvollisuus ilmoittaa lääkärille taudin leviämisen estämiseksi tartuntatapa, -ajankohta ja -paikka ja sen henkilön nimi, joita hän on voinut saada tartunnan. Annettavat tiedot voivat tapauksittain merkitä hyvin henkilökohtaisten, yksityisyyden suojan kannalta merkittävien asioiden paljastamista viranomaiselle. Tartuntatautien ehkäisemistä voidaan sinänsä pitää painavana yhteiskunnallisena syynä vevoitteiden asettamiselle. Kun kyseessä kuitenkin on perusoikeuden suoja ainakin tapauksittain rajoittava velvoite, on velvoite laissa järjestettävä niin, että suojaa rajoitetaan vain sen verran kuin on välttämätöntä. Tässä suhteessa voi pientä ongelmallisuutta olla siinä, että velvoite koskee myös ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastuneeksi perustellusti epäiltyä (eikä vain sairastuneeksi todettua) ja että tiedon antamisvelvollisuuden edellytyksenä on että se tulee annettavaksi "tartuntataudin leviämisen estämiseksi". Minusta on syytä ainakin kysyä, eikö säännöksessä pitäisi pelkän "estämiseksi" lausuman sijasta puhua esim. estämiseksi välttämättömien/tarpeellisten tietojen antamisesta.

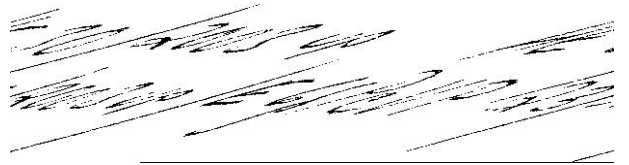
13 §. Säännöksen alussa puhutaan lääkärin tai hammaslääkärin velvollisuudesta ilmoittaa "epäilemästään" (jne.) tartuntatauditapauksesta. Lakiehdotuksen useissa säännöksissä puhutaan toisaalta "perustellusti" epäilemisestä (jne). En näe oikein syytä siihen, että tässä pitäisi viestiä jotain lievempää epäilemisen astetta. Kun "tartuntatauditapaukseksi" joutumisella on merkitystä yksilön oikeuksien kannalta, ei tällainen kynnyskriteerien määrittely koske pelkästään lain asiavalmistelua.

Samanaikaisesti momentin lopun mukaan voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että tietyissä tilanteissa tartuntatauti-ilmoitusta ei tehdä terveyskeskukselle tai sairaanhoitopiirille (sieltä edelleen Kansanterveyslaitokselle toimitettavaksi) vaan se tehdään suoraan Kansanterveyslaitokselle.. Tämä tietty tilanne on ilmaistu sivulauseella "jos tämä on tarpeen kyseiseen tautiin sairastuneen henkilön yksityiselämän suojan varmistamiseksi". Perusteluista ja myös 23 b §:n 1 momentin lopusta ilmenee, että tällä tarkoitetaan (lähinnä) HIV-potilaita. Menettely on varmaan perusteltu. Silti voi ko. säätelyvaltuuden ilmoitettu peruste/kriteeri antaa aiheita pieniin, eri ilmoitettujen" nauttimaan yksityisyyden suoja

koskeviin kysymyksiin. Millä perusteilla tässä arvioidaan henkilön yksityiselämän suojan varmistamistarvetta, eikä sitä voi hyvin esiintyä myös muiden tarttuvien tautien kohdalla.

millä perusteilla katsotaan, että ilmoituksen muu kuin suora Kansanterveyslaitokselle toimittaminen ei ole yksityiselämän suojan kannalta riittävän turvavaa/luotettavaa?

(Kaikkien valtiosääntökokohtien ulkopuolelta tekee mieli vielä todeta, että suomalaisen lainkirjoittamistapaan ei kai sentään kuulu kirjoittaa säännöksille "koska"-perusieluja siihen tapaan kuin nyt ehdotetaan tehtäväksi 12 §:n 3 momentin lopussa. Minusta tällaista rikkaruohoviljelyä itse lakitekstissä ei pitäisi edes kokeilla.)

HE 30/2003 vp

lausunnon antaja: professori Timo Konstari

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 30/2003 vp

Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vuonna 1986 säädettyä tartuntatautilakia. Lakiehdotus sisältää lukuisia muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön. Uudistusehdotukset liittyvät ennen muuta tartuntatauteja koskevaan tietohuoltoon ja -hallintoon. Kaikki viittaa siihen, että lääketieteen huimasta kehityksestä huolimatta tartuntataudit eivät ole mikään väistyvä ilmiö, päinvastoin. Tartuntatautien ehkäisemis-, torjunta- ja hoitotyössä on äärimmäisen tärkeää, että käytettävissä on hyvin järjestetty tietohuolto ja tietohallinto. Pelkkä tehokkuusko-rolaari ei kuitenkaan voi ohjata alan oikeudellista sääntelyä, vaan huomioon on otettava myös yksityisyyden suojaa koskevat periaatteet ja näkökohdat. Tämä tehokkuusvaatimuksen ja yksityisyyden suojan välinen jännite näkyy lakiehdotuksessa kautta linjan. Lakiehdotuksessa onkin pyritty asianmukaisesti sovittamaan nämä vaatimukset siten, että ehdotus olisi toteutettavissa tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Koska esitykseen sisältyy useita perustuslain 80 §:stä johtuvia muutoksia ja ottaen huomioon lakiehdotuksen 23 b pykälässä esitettävät tietojen luovutusta koskevat säännökset, hallitus on kuitenkin päättänyt esittää, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Perustuslain 80 §:n asettamat vaatimukset on pyritty ehdotuksessa ottamaan huomioon lähinnä siten, että joukko tartuntatautiasetukseen ja sosiaali- ja terveystieteiden määräyksiin sisältyviä säännöksiä on siirretty lain tasolle. Menettely on ehkä välttämätön, mutta samalla on todettava, että se johtaa lain kuormittumiseen sellaisilla aineksilla, jotka tekevät sen osittain perinteistä asetusta muistuttavaksi säänteyinstru-mentiksi.

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa kiinnittyy huomio siihen, että tautia voidaan pitää yleisvaarallisena tartuntatautina, jos taudin leviäminen voidaan estää tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi *perustellusti* epäiltyyn henkilöön kohdistettavilla toimenpiteillä. Eräissä muissakin lakiehdotuksen säännöksissä käytetään (johdonmukaisesti) samaa ilmaisutapaa. Hallituksen esityksen perusteluista (s. 9) ilmenee, että kysymys on lääketieteellisesti pätevän arvion vaatimuksesta. Pelkän lakitekstin valossa sanotun vaatimuksen sisältö jää epäselväksi.

Lakiehdotuksen 11 a §:n mukaan sen estämättä, mitä lääkelaisissa (395/1987) säädetään, sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että kansanterveyttä välittömästi ja vakavasti uhkaavan tartuntatauti-epidemian torjumiseksi voidaan käyttää lääkevalmistetta, jolla ei ole Lääkelaitoksen tai Euroopan unionin toimielimen myöntämää myyntilupaa. Hallituksen esityksen perusteluissa (s.II) todetaan, että päättäessään lääkevalmisteen käyttämisestä sosiaali- ja terveysministeriön on selvítettävä, että sen mahdolliset haitat ovat pienemmät kuin uhkaavan tartuntatauti-epidemian aiheuttama todennäköinen vaara väestölle. Sanottu lausuma sisältää yleistä hallinto-oikeudellista suhteellisuusperiaatetta kvalifioivan tulkinnan. Perusteluihin sisältyvä lausuma olisi ehkä aiheellista siirtää lakitekstiin.

Lakiehdotuksen 12 §:n 3 momentin mukaan pakollisten rokotusten toimeenpanemisesta puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa päättää sosiaali- ja terveysministeriö hankittuaan asiasta Kansanterveyslaitoksen lausunnon, *koska puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa tartuntatauti-epidemian leviämisen vaara on erityisen suuri*. On aika erikoista, että itse lakitekstiin otetaan perustelu siitä, miksi lausunnon hankkimista pidetään tarpeellisenä. Esityksen perusteluista (s.II) on luettavissa, että kysymys on tartuntatauti-asetuksen 8 §:n 3 momentin siirtämisestä lakiin. Asetukseen ei viittausta puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen erityiseen riskialttiuteen sisälly.

Lakiehdotuksen 15 §:n mukaan pikaisten toimenpiteiden ollessa tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntatauti-epidemian leviämisen estämiseksi, voi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus antaa niitä koskevat välttämättömät päätökset. Päätöksellä voidaan ehdotuksen mukaan määräaikaaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa tai rajoittaa tavaran siirtämistä. Voimassa olevan tartuntatautilain 15 §:ään verrattuna ehdotus on täsmällisempi. Enimmäismääräajan määrittely laissa olisi perusoikeusnäkökulmasta katsoen paikallaan.

Lakiehdotuksen 23 §:ssä säädetään tartuntatauti-ilmoituksista. Sanotun pykälän 3 momentissa on säännökset tartuntatauti-ilmoituksen tietosisällöstä. Ilmoitus sisältää ehdotuksen mukaan potilaan tunnistetiedot ja tiedon ilmoituksen tekijästä samoin kuin sellaiset valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävät potilasta, tartuntatauti-epidemioiden tai mikrobilöydöstä, tartuntatapaa, -aika ja -paikkaa sekä hoitoa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tartuntatauti-epidemioiden ehkäisemiseksi ja tartuntatauti-epidemioiden selvittämiseksi ja leviämisen estämiseksi. - Lähtökohtana sääntelyssä henkilötietojen suojan kannalta tulisi olla, että laissa tyhjentävästi määritellään ilmoituksen tietosisältö. Käsitykseni mukaan ehdotuksessa on kuitenkin riittävällä tarkkuudella osoitettu ne tietotyypit, joista valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa yksityiskohtaisempia säännöksiä. Lisäksi ehdotuksessa on edellytetty ilmoitettavien tietojen välttämättömyyttä, joka sekin rajaa ilmoituksen tietosisältöä. -Tunnistetietojen osalta ei vastaavaa ongelmaa ole, sillä ne on täsmällisesti määritelty ehdotuksen 23 §:n 4 momentissa.

Lakiehdotuksen 23 a §:ssä säädetään tartuntatauti-ilmoitusten perusteella pidettävistä rekistereistä. Perustuslakivaliokunta on useaan otteeseen praksiksessaan kiinnittänyt huomiota henkilötietojen säilytysaikojen täsmällisen määrittelyn tarpeeseen. Ehdotuksen 23 a §:ssä on riittävän tarkat ja yksityiskohtaiset säännökset valtakunnalliseen tartuntatauti-rekisteriin ja alueelliseen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteriin talletettavien tunnistetietojen säilytysajoista.

Lakiehdotuksen 23 b §:ssä säädetään tartuntatauti-rekisteriin ja lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteriin talletettujen tietojen luovuttamisesta. Ehdotukseen otetuista säännöksistä ilmenee, millaisissa tapauksissa ja millaisin edellytyksin rekistereihin talletettuja tietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä. Merkittävimpään muutokseen kuuluu, että uusissa säännöksissä parannetaan terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin mahdollisuuksia saada tartuntatauti-tietoja. Ehdotuksen 23 b §:n 1 momentin mukaan Kansanterveyslaitos voi luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatauti-rekisteristä hänelle asianomaisen terveyskeskuksen toiminta-alueella koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on sairaanhoitopiirin ja kunnan tartuntatauti-epidemian vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä. Muutos on perusteltu ja myös riittävän täsmällisesti määritelty.

Ehdotuksen 23 b §:n 2 momentissa on tehostettu tietojen luovutusmahdollisuuksia myös sairaanhoitopiiritasolta terveyskeskusten tartuntataudeista vastaaville lääkäreille. Nämäkin muutokset on hallituksen esityksen perusteluissa (HE 30/2003 vp s.21) asianmukaisesti perusteltu.

Ehdotuksen 23 b §:n 4 momentin mukaan rekistereihin talletettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Tiedonkulun tehostamisen kannalta tämä on epäilemättä hyödyllistä. Tärkeätä on kuitenkin tietoturvanäkökohtien asianmukainen huomioon ottaminen. Tähän viitataan myös hallituksen esityksen perusteluissa (s. 22), joissa toiveikkaasti todetaan, että tartuntatautien ilmoitusjärjestelmässä käytettävän tietotekniikan ja salausten menetelmien kehittyminen mahdollistaa entistä paremman tietosuojan. Minimivaatimuksena on luonnollisesti pidettävä sitä, että ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti. Tämä vaatimus on kirjoitettu myös ehdotuksen 23 b §:n 4 momenttiin.

Lakiehdotuksen 30 §:n 1 momentin mukaan päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä olemaan poissa ansiotyöstään, hoidon antamista henkilön tahdosta riippumatta tai eristämistä, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Pykälään ei ole ehdotettu muuta muutosta voimassa olevaan lakiin verrattuna kuin että sana lääninoikeus korvataan sanalla hallinto-oikeus. Pykälä saattaa kuitenkin antaa lukijalle sellaisen kuvan, että tartuntatautilakiin perustuvista viranomaisten päätöksistä saa valittaa ainoastaan 30 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla. Tämä epäselvyys pitäisi lakia nyt uudistettaessa poistaa.

Lakiehdotuksen 40 a §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada tartuntatautilaissa säädettyjen tehtävien hoitamisessa tarvittavia tietoja muilta viranomaisilta. Säännös jättää epäselväksi sen, ulottuuko tietojensaantioikeus myös salassa pidettäviin tietoihin.

Lakiehdotuksen 40 a §:n 3 momentin mukaisesti Kansanterveyslaitoksella olisi lainkohdassa tarkoitetuissa tapauksissa oikeus saada tiedot ilma-aluksen tai muun aluksen matkustajista ilman sosiaali- ja terveysministeriön erillistä päätöstä. Menettelyn tarkoituksena on nopeuttaa tiedon saantia. Menettelyn suoraviivaistaminen on perusteltua (ks. HE 30/2003 vp s.24).

Ehdotuksen 40 a §:n 4 momentin mukaan Kansanterveyslaitoksella ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavan lääkärillä on oikeus saada säännöksessä tarkemmin luetelluilta tahoilta epidemian syyn selvittämistä varten tarvittavat tiedot ja tässä tarkoituksessa käsitellä tartuntatautiin sairastuneiden ja muiden henkilöiden sille itse antamia tietoja. Samassa momentissa kuitenkin asianmukaisesti rajoitetaan sellaisten tietojen luovuttamista. Henkilön itse antaminen tietojen luovuttaminen edellyttäisi, että henkilö ei ole kieltänyt tietojen luovuttamista. Jotta kieltomahdollisuus olisi tehokas, hallituksen esityksen perustelujen (s. 26) mukaan epidemian selvittämisessä käytettävissä kyselylomakkeissa olisi tiedusteltava, haluaako henkilö kieltää tietojen luovuttamisen. Tämä näkökohta olisi syytä kirjata itse lakitekstiin.

Timo Konstari" hallinto-oikeuden
professori Helsingin yliopisto

Helsingissä 1 päivänä syyskuuta 2003

Olii Mäenpää
2.9.2003

Perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain muuttamisesta (HE 30/2003 vp)

Henkilötietojen suoja

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on säännellä aikaisempaa täsmällisemmin ja laintasoisesti henkilötietojen käsittelyä tartuntatautiin torjumisen ja hoitamisen yhteydessä. Tältä osin ehdotusta on paikallaan arvioida perustuslain 10 §:n 1 momentin säännöksen kannalta. Säännöksen lähtökohtana on, että jokaisen yksityiselämä on turvattu. Säännös edellyttää lisäksi henkilötietojen suojasta säädettävän tarkemmin lailla.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että perustuslain 10 §:n 1 momentin säännös henkilötietojen suojasta edellyttää perusoikeusuudistuksen tarkoituksen mukaisesti lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta säännös jättää sääntelyn yksityiskohtat lainsäätäjän harkintaan (PeVM 25/1994 vp, s. 6/l). Tällainen perusoikeussäännös sitoo lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapainen sääntely varauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden todetaan olevan olemassa sen mukaan kuin lailla säädetään. Lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa valiokunnan mainitun lausunnon mukaan kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa lähtökohtaisesti suojatun yksityiselämän piiriin (PeVL 25/1998 vp, s. 2/i).

Lisäksi säädettäessä lailla henkilötietojen suojasta on tietysti otettava huomioon myös tietosuojan vaatimukset sekä laille yleensä asetettavat vaatimukset säännösten selkeydestä ja täsmällisyydestä. Henkilötietojen suojan osalta on lisäksi otettava huomioon eurooppalainen ulottuvuus: EU-säänteily ja Euroopan neuvoston tietosuojasopimus. EU:n perusoikeuskaan 8 artikla sisältää nimenomaisen säännöksen henkilötietojen suojasta ja asiaa sääntelee tarkemmin henkilötietodirektiivi (95/46/EY).

Henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn iain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (PeVL 25/1998 vp, 2/II). Perustuslakivaliokunta on sittemmin todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Hallituksen esityksessä henkilötietojen suojaan liittyviä näkökohtia on ensinnäkin 23 §:ssä, joka sääntelee tartuntatauti-ilmoituksen sisältöä, ja 23 a §:ssä, joka sääntelee näiden ilmoitusten sekä erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisteröintiä. Rekisteritietojen salassapidosta ja luovuttamisesta on erityissäännös 23 b §:ssä.

Rekisteröinnin tavoite on näissä tapauksissa hyväksyttävä tarkoitus ja sillä toteutetaan myös julkiselle vallalle perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan kuuluvaa velvollisuutta edistää väestön terveyttä. Rekisteröitävien henkilötietojen sisältö ja niiden sallitut käyttötarkoitukset on niin ikään määritelty riittävän selkästi ja asianmukaisella tarkkuudella.

Rekisteritietojen säilytysajan määrittely perustuu kaksitasoiseen määrittelyyn. Tunnistetietoja voitaisiin sinänsä säilyttää niin kauan kuin se on rekistereiden käyttötarkoitusten kannalta välttämätöntä (23 a §:n 4 momentti), mikä on varsin väljä säilytysajan sääntely. Henkilötunnukset on kuitenkin muutettava tunnistamattomiksi 23 a §:n 5 momentissa määritellyn täsmällisen sääntelyn mukaisesti. Tältä osin ja kokonaisuutena arvioiden säilytysaikojen sääntely on näin ollen asianmukainen. Yksityiskohtana voidaan todeta, että 23 a §:n 5 momentin 3 kohdassa mainittu 50 vuoden säilytysaika on poikkeuksellisen pitkä. Sikäli kuin se on lääketieteellisesti perusteltu, säilytysaikaa ei kuitenkaan voida pitää henkilötietojen suojan kannalta pullmallisena.

Rekisteritietojen luovutusta sääntelevät 23 b §:n 2-5 momentin säännökset sopeutuvat niin ikään henkilötietojen suojan asettamiin vähimmäisvaatimuksiin.

Tietojensaantioikeus

Oikeudesta saada salassapidettäviä terveystietoja säädetään lähinnä 40 a §:n 4 momentissa. Tällaisten salassapidettävien tietojen luovuttamisesta on useita säännöksiä (mm. 23 b §:n 1 mom. ja 23 c §:n 1 mom.). Tällaisessa salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomaisen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan (PeVL 14/2002 vp). Nyt esitetty tietojen saamisoikeus on asianmukainen ja sillä on varsin painavat perusteet.

Oikeus työhön

Lakiehdotuksen 16 §:n 2 momentin ja 20 §:n 5 momentin mukaan kunnan toimielin voisi määrätä henkilön olemaan poissa ansiotyöstä enintään kuuden kuukauden ajan. Vaikka tällainen määräys rajoittaakin perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattua oikeutta hankkia toimeentulo muun muassa työllä, rajoitukselle on painavat perusteet ja se on asianmukaisen täsmällisesti määritelty. Tämä arvio perustuu siihen oletukseen, että lääketieteellisesti voi olla perusteltua edellyttää henkilön yleensä olevan poissa työpaikaltaan kuusi kuukautta. Kyseinen enimmäisaika on muuten varsin pitkä ja siten niin olennainen perusoikeuden rajoitus, että sitä voi olla vaikea sovittaa perusoikeusrajoitukselta edellytettävän suhteellisuuden puitteisiin.

Työntekoa rajoittaa myös 20 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan työntekijä ei saa toimia siinä mainituissa tehtävissä ennen kuin hän on esittänyt 1 momentissa määritellyn luotettavan selvityksen. Myös tämä työnteko-oikeutta rajoittava sääntely on lähtökohdiltaan perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten mukainen.

Jossain määrin epäselväksi jää kuitenkin, minkälainen oikeusturva asianomaisella työntekijällä on. Sikäli kuin kieltä toimia tehtävässä perustuu suoraan lakiin (20 §), ei hallintotehtävissä välttämättä muodostu valituskelpoista päätöstä. Yksityisellä sektorilla tällaista päätöstä ei muutenkaan tehdä. Vasta hallinto-oikeuden jatkaessa aikaa, on mahdollista turvautua muutoksenhakuun. Erityisesti 20 §:n mukainen toimintakielto edellyttäisikin oikeusturvajärjestelyä, jolla toimintakiellon lainmukaisuus voidaan yksittäistapauksessa arvioida.

Henkilökohtainen vapaus

Lakiehdotuksen 17 ja 18 §:n säännökset mahdollistavat sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn eristämisen sairaanhoitolaitokseen. Eristämistä on arvioitava perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauten kannalta. Ehdotetut eristämisperusteet ovat perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävissä ja eristämisen käyttötilanteet on lueteltu säännöksessä tarkkarajaisesta Tartuntatautiin ehkäisemisen yhteydessä ja ehdotetulla tavalla määriteltynä ehdotettu sääntely ei ole ongelmallinen. Eristäminen voidaan myös saattaa hallintotuomioistuimen tutkittavaksi. Ehdotus ei siten vaikuta lain käsittelyjärjestykseen.

Elinkeinovapaus

Lakiehdotuksen 10 §:ssä tarkoitettuja tutkimuksia ja tehtäviä saa suorittaa vain Kansanterveyslaitos ja tähän tarkoitukseen hyväksytty laboratorio. Tällainen hyväksymismenettely rinnastuu asiallisesti lupamenettelyyn ja sillä on siten yhteys perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinovapauteen.

Hyväksymismenettelyn tavoitteena on varmistaa tartuntatautiin vastustamiseen liittyvä laboratoriotutkimuksen korkea laatu, ja se on tässä mielessä asianmukainen. Lakiehdotus sisältää riittävän täsmälliset säännökset myös hyväksymisen edellytyksistä samoin kuin hyväksymisen peruuttamisesta. Sääntely ei siten sinänsä muodostu perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta ongelmalliseksi.

Hyväksymismenettely on muotoiltu siten, että lääninhallitus voisi jättää hyväksymättä laboratorion, vaikka tämä täyttää 10 §:n 2 momentissa määritellyt edellytykset. Hyväksymisen edellytykset täyttävällä laboratoriolle tulisi kuitenkin olla oikeus tulla hyväksytyksi. Lakiehdotuksen 10 §:n 1 momenttia olisi siten selvytyden vuoksi syytä täsmentää tältä osin.

Kunnallinen itsehallinto

Lakiesityksen 12 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi päättää, että kunnat toimeenpanevat yleisen pakollisen rokotuksen. Säännöstä on

arvioitava siltä kannalta, että kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan.

Ehdotettu säännös on mahdollista ymmärtää niin, että se sisältää kunnille asetettavan lakisääteisen velvollisuuden toimeenpanna tarvittaessa yleinen pakollisen rokotus. Valtioneuvoston päätösvalta sisältäisi näin ollen vain ajallisesti ja alueellisesti tarkennettavan päätöksen siitä, milloin tämä kuntien lakisääteinen tehtävä on toteutettava. Valtioneuvostolla ei siten olisi itsenäistä, lakiin perustumatonta toimivaltaa antaa kunnille uusi tehtävä. Näin ymmärrettynä ehdotettu säännös ei ole ongelmallinen kunnallisen itsehallinnon kannalta.

Lainsäädäntöteknisesti ja perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan olisi kuitenkin selkeämpää säätää myös kuntien pakollisesta rokotustehtävästä nimenomaisesti laissa ja määrittellä valtioneuvosto tämän tehtävän toteuttamisajan ja -alueen määrittelijäksi. Tällaisen tehtävänannon luonteva paikka olisi esimerkiksi 11 §:ssä, jossa muuten määritellään kunnan rokotustehtäviä.

Asetuksenantovaltuudet ja lainsäädäntövallan siirtäminen

Lakiesitykseen sisältyy joitakin asetuksenantovaltuuksia (4, 6, 11, 20 ja 23 a §). Ne sopeutuvat perustuslain 80 §:n 1 momentissa määriteltyihin vaatimuksiin.

Lakiesityksen 15 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa "välttämättömät päätökset" pikaisista toimenpiteistä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Tällaisella "välttämättömällä päätöksellä" voidaan määräaikaaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa tai rajoittaa tavaran siirtämistä. Ehdotettu säännös korvaisi nykyiseen lakiin sisältyvän vastaavan määräystenantovallan.

Ehdotettu säännös määrittelee suhteellisen väljän toimivallan ministeriölle ja lääninhallitukselle. Toimivalta on kuitenkin sikäli rajoitettu, että sen on oltava välttämätön tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Toimivallan käytön edellytyksenä on, että väestön terveys on vakavasti uhattuna. Tällainen hallinnollinen erityistoimivalta vaikuttaa perustellulta tartuntatautien leviämisen estämiseksi, vaikka siihen liittyikin lainsäädäntövallan delegointia koskevia näkökohtia.

Ehdotetun toimivallan määrittelyä arvioitaessa on otettava huomioon, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan hallintoviranomaiselle voidaan lailla antaa toimivalta liikkumis- ja oleskelukiellojen asettamiseen maantieteellisesti rajatuilla alueilla (ks. esim. PeVL 21/1997 vp). Tällaisia luonteeltaan hallinnollisina määräyksinä pidettäviä kieltoja voidaan asettaa viranomaisen päätöksellä tai myös esimerkiksi ministeriön asetuksella (PeVL 11/2001 vp). Nyt ehdotettu toimivalta mahtunee näiden lähtökohtien puitteisiin eikä ole siten ongelmallinen perustuslain 80 §:n näkökulmasta.

Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentti sisältää viranomaismääräyksiä koskevan säännöksen. Säännös ei sanamuotonsa mukaan perusta itsenäistä määräystenantovaltaa, vaan viranomaismääräyksiä tulee olla annettuja tämän lain nojalla. Säännös ei tämän vuoksi ole ongelmallinen lainsäädäntövallan delegoinnin kannalta. Säännös sisältää kuitenkin itsestäänselvyden, joten sen tarpeellisuus on epäselvä.

Lainsäädäntötekniinen yksityiskohta

Lainsäädännön perusteluteksti sisältyy normaalisti hallituksen esitykseen. Perusteluista ei ole tapana säätää lailla. Tältä kannalta ehdotettu 12 §:n 3 momentin viimeinen sivulause on tarpeeton.

PERUSTUSLAKIVALIOKU

NNAN LAUSUNTO */2003

vp

Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain muuttamisesta

JOHDANTO

/t Eduskunta on 17 päivänä kesäkuuta 2003 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi tartuntatautilain muuttamisesta (HE 30/2003 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Z Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Liisa Katajamäki ja lääkintöneuvos Merja Saarinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- epidemiologi, ylilääkäri Petri Ruutu, Kansanterveyslaitos
- professori Mikael Hiden
- professori Timo Konstari
- professori Olli Mäenpää.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Lakiin ehdotetaan otettavaksi nykyistä tarkemmat säännökset tartuntatauti-ilmoituksesta ja ilmoitusten perusteella pidettävistä rekistereistä samoin kuin rekistereihin merkittyjen tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta. Lakiehdotus sisältää myös useita perusoikeuksien kannalta merkityksellisiä säännöksiä tartuntatautien leviämisen estämiseksi tarpeellisista viranomaisvaltuuksista. Valtioneuvoston ja ministeriön asetuksen tasolla nykyisin olevaa sääntelyä ehdotetaan eräin osin nostettavaksi lain tasolle.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslain 80 §:n vaatimukseen ja henkilötietojen suojaan liittyvien näkökohtien vuoksi hallitus on kuitenkin ehdottanut, että esityksestä hankitaan sen eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Henkilötietojen suoja

Lakiehdotus sisältää säännöksiä tartuntatauti-ilmoituksista (23 §) ja niiden perusteella pidettävistä rekistereistä (23 a §) samoin kuin rekistereihin talletettujen henkilötietojen salassapidosta ja luovuttamisesta (23 b §). Säännökset ovat valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellisiä perustuslain 10 §:n 1 momentin vuoksi.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Lisäksi tämän perustuslainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää perusoikeusuudistuksen tarkoituksen mukaisesti

(PeVM 25/1994 vp, s. 6/1) lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta perustuslaki jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Tällainen perusoikeussäännös sitoo lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapaisen sääntelyvarauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden todetaan olevan olemassa sen mukaan kuin lailla säädetään.

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan (PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 51/2002 vp, s. 2/1) lainsäätäjän liikkuma-ala rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Lainsäätäjän harkintaa sitoo se, että henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset tietojen luovutettavuus mukaan luettuna sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva, minkä lisäksi näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Lailla säättämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Nämä näkökohdat soveltuvat henkilötietojen käytön sääntelyyn laajemminkin.

Lakiehdotuksen säännökset henkilötietojen käsittelystä vastaavat perustuslain 10 §:n 1 momentin vaatimuksia henkilötietojen suojasta ja valiokunnan vakiintunutta tulkintakäytäntöä. Lakiehdotuksen 23 a §:n 5 momentin 3 kohdassa mainittu henkilötietojen 50 vuoden säilytysaika on poikkeuksellisen pitkä, mutta se on lainkohdassa tarkoitettut tilanteet huomioon ottaen perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Esityksen perustelujen mukaan Kansanterveyslaitos täydentää tartuntatauti-ilmoituksiin perustuvia valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tietoja väestötietojärjestelmästä saatavilla erinäisillä henkilötiedoilla. Valiokunta huomauttaa, että tällaisesta rekisteritietojen täydentämismahdollisuudesta tulee perustuslain 10 §:n 1 momentin takia säätää lailla. Lakiehdotuksen 23 a §:n 4 momentissa säädetään velvollisuudesta muuttaa valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin merkityt henkilötunnukset sellaiseen muotoon, ettei niiden perusteella voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Valiokunnan mielestä on aiheellista vielä harkita velvollisuuden ulottamista koskemaan muitakin lakiehdotuksessa tarkoitettuja rekistereitä.

10 * Lakiehdotus sisältää useita säännöksiä viranomaisen toimivallasta puuttua yksilön perusoikeuksiin. Tällaisia ovat säännökset pakollisesta rokotuksesta (12 §), tutkimusten tekemisestä ja näytteiden ottamisesta (13 §), oppilaitosten, päiväkotien ja huoltolaitosten sulkemisesta (14 §) samoin kuin saapumiskiellon määrittämisestä tällaiseen laitokseen (16 §), ansiotyössä käynnin rajoittamisesta (16 ja 20 §), heililön eristämisestä (17 ja 18 §) sekä terveystietojen ja yksityiselämän piiriin kuuluvien erinäisten muiden tietojen esittämisestä (20 ja 22 §). Sääntely on merkityksellistä perustuslain 7 §:ssä turvattun henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden, perustuslain 9 §:ssä turvattun liikkumisvapauden, perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän suojan, perustuslain 18 §:ssä suojatun työn ja ammatinharjoittamisen vapauden samoin kuin perustuslain 16 §:ssä suojattujen sivistyksellisten oikeuksien kannalta. Lisäksi lakiehdotuksen säännökset laboratorion hyväksymisestä ja hyväksymisen peruuttamisesta (10 §) sivuavat perustuslain säännöksiä elinkeinovapaudesta.

//, Julkisen vallan on perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan edistettävä väestön terveyttä. Ehdotetuille säännöksille mahdollisuudesta rajoittaa yksilön perusoikeuksia tartuntatautiin leviämisen estämiseksi on siten perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja painavat perusteet. Sääntely vastaa perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisia tarkkuuden ja täsmällisyyden vaatimuksia. Sääntely ei muodostu oikeasuhtaisuuden kannalta epäasianmukaiseksi, kun otetaan huomioon tartuntatautiin erilaisuus ja niiden leviämisen estämiseksi välttämättömien toimenpiteiden vaihtelevuus. Yksilön oikeusturva on asianmukaisesti järjestetty (29 ja 30 §). Sääntely ei näiltä osin vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi lakiehdotuksen 15 §:n nojalla päättää yleisvaarallisten tartuntatautiin leviämisen estämiseksi käytettävissä olevien toimenpiteiden määräaikaista soveltamisesta sekä tavaroiden siirtämisen rajoittamisesta, jos pikaiset toimenpiteet ovat välttämättömiä väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntatautiin leviämisen estämiseksi. Läänihallituksella on sama toimivalta läänin alueella.

Sääntely on esityksen perustelujen mukaan tarpeen ennen muuta uuden, ennalta tuntemattoman vakavan tartuntatautiin leviämisen estämiseksi silloin, kun tautia ei ole ehditty eikä ehditä määrittellä laissa tarkoitetuksi yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi. Tämä ei aivan selvästi

ilmene säännöksestä, jonka perusteella viranomaisen toimivalta ulottuu kaikkiin tartuntatauteihin. Sääntelyä on tältä osin asianmukaista täsmentää. Valiokunnan mielestä on lisäksi aiheellista harkita, tulisiko säännöstä täydentää maininnalla määräajan enimmäispituudesta ja tähän liittyen mahdollisuudesta jatkaa määräaikaa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö päättää 12 §:n 3 momentin nojalla pakollisten rokotusten toimeenpanemisesta puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa. Esityksen perusteluista ilmenee, että rokotussuoja on tarkoitus antaa kaikille varusmiehille. Ministeriö päättää asiallisesti vain kunkin ikäluokan rokotusohjelman sisällöstä. Säännöksen sanamuotoa on asianmukaista täsmentää sääntelyn tarkoitusta paremmin vastaavaksi. Momentin viimeinen sivulause on tarpeeton.

Työntekijä ei saa toimia lakiehdotuksen 20 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa muussa tehtävässä ennen kuin hän on esittänyt pykälän 1 momentissa mainitun terveys selvityksen. Lainkohdassa selvitysvelvollisuus on rajattu tehtäviin, joissa yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen. Sääntelyä on valiokunnan mielestä tältä osin aiheellista täydentää niin, että selvitysvelvollisuuden piiriin kuuluvat tehtävät nimetään valtioneuvoston asetuksella.

Norminatiovaltuudet

Lakiehdotus sisältää useita säännöksiä valtioneuvoston ja ministeriön asetuksenantovallasta. Valtuudet ovat pääosiltaan lain säännöksin riittävästi rajattuja ja asianmukaisesti valtioneuvoston tai ministeriön tasolle osoitettuja.

Kunnan ja valtion tehtäväjaon tarkentamiseksi voidaan 9 §:n 2 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella säätää, miltä osin tartuntatautiin ehkäisyssä puolustusvoimissa ja säännöksessä mainituissa laitoksissa saadaan poiketa lain säännöksistä. Valtuus on ehdotetussa muodossaan varsin väljä (PeVL 47/2001 vp, s. 3, PeVL 47/2002 vp, s. 4—5). Säännös on kyllä rajattu koskemaan vain tiettyjä laitoksia, mutta siinä ei ole mainittu poikkeamismahdollisuuden piiriin kuuluvia lain säännöksiä. Valtuussäännöksen sanamuodon mukaan poikkeamisvaltuus kattaa siten periaatteessa lain kaikki säännökset. Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Siksi on ongelmallista, että asetus poikkeamismahdollisuudesta voidaan ehdotuksen perusteella antaa kunnan ja valtion tehtäväjaon tarkentamiseksi. Ehdotus on väljyydessään vastoin perustuslakia. Tavallisen

lainsäätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä tältä osin on, että 9 §:n 2 momentin valtuussäännös poistetaan lakiehdotuksesta tai sitä täsmennetään olennaisesti.

Lakiehdotus sisältää useita säännöksiä, joiden perusteella ministeriö tai muu viranomainen voi antaa ohjeita (11 §, 14§:n3mom., 16§:n 1 mom., 20 §:n 4 raom., 23 §:n 5 mom., ja 33 §:n 2 mom.). Tällaiset säännökset ovat tarpeettomia. Viranomainen voi laissa säädetyn tehtävänsä alalla antaa ohjeita ilman eri valtuutustakin. Lisäksi ohjeiden antamista tarkoittavat lain säännökset ovat omiaan hämärtämään lain nojalla annettavaan ministeriön asetukseen tai viranomaismääräykseen sisältyvien velvoittavien oikeussääntöjen ja suosituluonteisten ohjeiden välistä eroa. Säännökset ohjeiden antamisesta on valiokunnan mielestä asianmukaista poistaa lakiehdotuksesta. Tarvittaessa ne on mahdollista korvata perustuslain 80 §:n vaatimukset täyttävillä valtuussäännöksillä ministeriön asetuksen tai viranomaisen määräysten antamisesta.

Muita seikkoja

Valtioneuvosto voi lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentin nojalla päättää yleisen pakollisen rokotuksen toimeenpanemisesta kunnissa. Asiallisesti säännös sisältää kuntiin kohdistuvan velvollisuuden toimeenpanna pakollinen rokotus säännöksessä tarkoitettujen tartuntatautien leviämisen estämiseksi. Valtioneuvosto voi siten päättää vain tämän tehtävän toteuttamisen tavasta. Näin ymmärrettynä sääntely ei ole ongelmallinen perustuslain 121 §:n 2 momentin sen säännöksen kannalta, jonka mukaan kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Ehdotettua säännöstä on valiokunnan mielestä kuitenkin asianmukaista pyrkiä muotoilemaan sen tarkoitusta paremmin vastaavaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi 12 §:n 2 momentin nojalla antaa väliaikaisia määräyksiä pakollisen rokotuksen toimeenpanemista varten, jos rokotusta on pidettävä erityisen kiireellisenä. Määräysten antamiseen viittaava säännöksen sanamuoto ei ole onnistunut, jos tarkoitus on, että kiireellisessä tapauksessa ministeriö voi tehdä 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen.

Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentti on tarpeeton.

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos valiokunnan sen 9 §:n 2 momentista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä päivänä syyskuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Arja Alho/sd
jäsen. Leena Harkimo /kok
Hannu Hoskonen /kesk
Anne Huotari /vas
Roger Jansson /r
Irina Krohn /vihr
Miapetra Kumpula /sd
Annika Lapintie /vas
Henrik Lax /r
Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /kesk
Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Arto Satonen /kok
Seppo Särkiniemi /kesk
Ilkka Taipale /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.